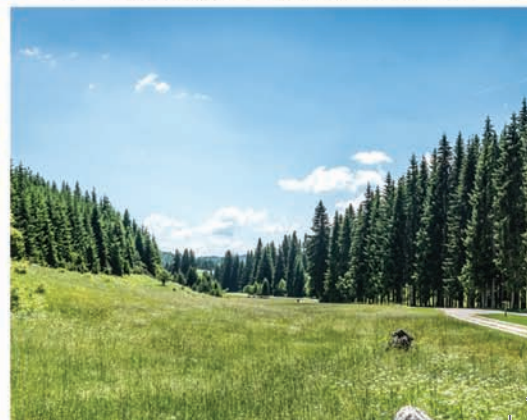
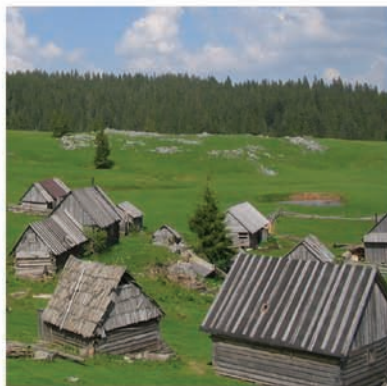

BIORAZNOLIKOST – TO JE TVOJ POSAO

**Gospodarski razvoj u zaštićenim područjima
uz pomoć prirode**

BIORAZNOLIKOST – TO JE TVOJ POSAO

Gospodarski razvoj u zaštićenim područjima uz pomoć prirode

Izdavač:

Global Nature Fund u okviru projekta ECO KARST, iz programa Interreg Danube Transnational i sufinanciranje iz fondova Europske unije (ERDF i IPA)

Global Nature Fund (GNF)

Međunarodna organizacija za okoliš i prirodu

Fritz-Reichle-Ring 4, 78315 Radolfzell, Njemačka

Web-stranica: www.globalnature.org

Autori:

Udo Gattenlöhner, Andrea Peiffer, Ronja Volles (Global Nature Fund)

Suradnici:

Nadira Berbić (CENER21), Ana Bordjan (Zavod za gozdove Slovenije), Anghel Drasovean (Park prirode Apuseni), Melina Džajić Valjevac (CENER21), Aleksander Golob (Zavod za gozdove Slovenije), Zlata Grabovac (Zaštićeni krajobraz Bijambare), Katarina Husnjak Malovec (Park prirode Žumberak-Samoborsko gorje), Dubravka Kranjčević (Park prirode Žumberak-Samoborsko gorje), Damir Kršić (Park prirode Žumberak-Samoborsko gorje), Béla Kuslits (MTA ŐK), Zsanett Laufer (Nacionalni park Bükk), Ranko Milanović (Nacionalni park Tara), Alin Mos (Park prirode Apuseni), Christoph Nitsch (Nacionalni park Kalkalpen), Franziska Pöpperl (Nacionalni park Kalkalpen), Evelyn Rusdea (Sveučilište u Freiburgu), Andras Schmotzer (Nacionalni park Bükk), Irem Silajdžić (CENER 21), Jošt Stergaršek (Regionalni park Notranjska), Alexander Zinke (Agencija za okoliš Austrija)

Grafičko oblikovanje:

Centar za energiju, okolinu i resurse – CENER21, Sarajevo

Publikacija dostupna u elektroničkom obliku:

www.interreg-danube.eu/approved-projects/eco-karst/outputs

Svibanj, 2018

Ova publikacija nastala je u okviru projekta “ECO KARST – Usluge ekosustava zaštićenih krških područja – pokretačka snaga lokalnog održivog razvoja”, koji se provodi unutar programa Interreg Danube Transnational, a sufinanciran je sredstvima fondova Europske unije (ERDF i IPA).

Prijedlog citiranja: Gattenlöhner U., Peiffer A., Volles R., 2018. Bioraznolikost – To je Tvoj Posao - Gospodarski razvoj u zaštićenim područjima uz pomoć prirode. Interreg Danube Transnational Programme, Projekt ECO KARST

Sadržaj

1. Svrha ove publikacije i ciljana publika.....	4
2. Usluge ekosustava zaštićenih krških područja – pokretačka snaga lokalnog i održivog razvoja.....	6
3. Što je posao koji potiče bioraznolikost?.....	6
Što je bioraznolikost?.....	10
Što su usluge ekosustava?.....	10
4. Poslovi koji potiču bioraznolikost (PBB) – međunarodni pristupi.....	12
5. Poslovi koji potiču bioraznolikost – primjena u pilot područjima.....	20
Park prirode Apuseni	22
Zaštićeni Krajobraz Bijambare	26
Nacionalni park Bükk.....	30
Nacionalni park Kalkalpen.....	34
Regionalni park Notranjska	38
Nacionalni park Tara.....	42
Park prirode Žumberak-Samoborsko Gorje	46
6. Sljedeći koraci – pokrenite se – kako započeti.....	52
Rječnik.....	56

1. Svrha ove publikacije i ciljana publika

Cilj ove publikacije je istaknuti mogućnosti za udruživanje očuvanja prirode i lokalnog gospodarskog razvoja, kako bi se stvorila dobitna situacija za sve. Jedan od načina da se to postigne je promicanje tzv. poslova koji potiču bioraznolikost (PBB).

Ovu publikaciju preporučujemo poduzetnicima, poljoprivrednicima, stanovnicima zaštićenih područja, zaposlenicima sektora zaštite prirode i ostalim zainteresiranim dionicima koji žele saznati više o poslovima koji uspješno spajaju očuvanje prirode i bioraznolikost sa svojim gospodarskim aktivnostima.

Uz najbolje primjere međunarodne prakse, bit će prikazani obećavajući pristupi iz sedam pilot područja projekta ECO KARST.

Posljednji majstor stolar dovršava svoj „drevak“ (tradicionalni čamac), Slovenija - Jošt Stergaršek ©

2. Usluge ekosustava zaštićenih krških područja – pokretačka snaga lokalnog i održivog razvoja

Ova publikacija je proizvod projekta ECO KARST. Cilj ECO KARST projekta je pridonijeti zaštiti, očuvanju i održivom korištenju krških ekosustava u području Dunava i Dinarida, podizanjem svijesti o uslugama ekosustava i povećanjem broja lokalnih poduzetnika posvećenih poslovima koji potiču bioraznolikost. Projekt uključuje sedam zaštićenih krških područja u sedam različitih zemalja sa zajedničkim značajkama i sličnim izazovima.

U projektu ECO KARST razvija se holistički pogled na upravljanje prirodnim resursima te se primjenjuje u sedam pilot područja. Da bi se to postiglo, provodi se temeljita analiza lokalnih ekosustava i usluga koje oni pružaju društvu. Ova procjena je opisana u zasebnoj publikaciji pod nazivom "Usluge ekosustava zaštićenih krških područja". Oslanjajući se na postojeće usluge ekosustava, mogu se razviti nove poslovne mogućnosti, koje ne samo da pružaju veći broj radnih mjesta, nego istodobno pridonose očuvanju prirode i razvoju zajednice.

Ključni činitelj koji pridonosi uspjehu je suradnja lokalnih stanovnika i uprave parkova, poduzetnika, nevladinih organizacija i vlasti. S njihovim znanjem o regiji i posvećenošću mogu se razviti i provoditi u praksi nove ideje poslova koji čuvaju bioraznolikost.

Krške vlažne livade i cretovi dom su bogatoj i ugroženoj flori, poput divlje gladiole, Slovenija, Foto – arhiva Društva Modro nebo ©

3. Što je posao koji potiče bioraznolikost?

Posao koji potiče bioraznolikost (PBB) je poslovanje / tvrtka koja generira povrat financijskih ulaganja, a istovremeno pozitivno doprinosi očuvanju bioraznolikosti. Ovo je važno jer pojedinci, zajednice i tvrtke profitiraju od korištenja prirodnih resursa i usluga ekosustava.

Takve usluge ekosustava uključuju doprinos ekosustava dobiti ljudi i ekonomsku produktivnost. Bioraznolikost - raznolikost vrsta, gena i raznolikost ekosustava - pomaže osigurati pružanje usluga ekosustava i obavljanje gospodarskih aktivnosti. To je temelj za funkcioniranje gospodarstva i dobre uvjete za život.

Zbog brzog rasta gospodarstva i stanovništva širom svijeta, potrošnja prirodnih resursa stalno raste. Zajedno s onečišćenjem i prekomjernim iskorištavanjem ekosustava, kao i klimatskim promjenama, to rezultira nenadoknadivim gubitkom bioraznolikosti i usluga ekosustava.

Poslovima koji potiču bioraznolikost pokušava se razbiti ovaj začarani krug i omogućiti dugoročni gospodarski razvoj uz istodobno očuvanje bioraznolikosti. U sedam pilot područja, najvažniji gospodarski sektori za razvoj ovih poslova su šumarstvo, poljoprivreda i turizam.

Što je bioraznolikost?

Bioraznolikost je raznolikost vrsta, genetska raznolikost unutar vrsta (globalno i lokalno) i raznolikost ekosustava.

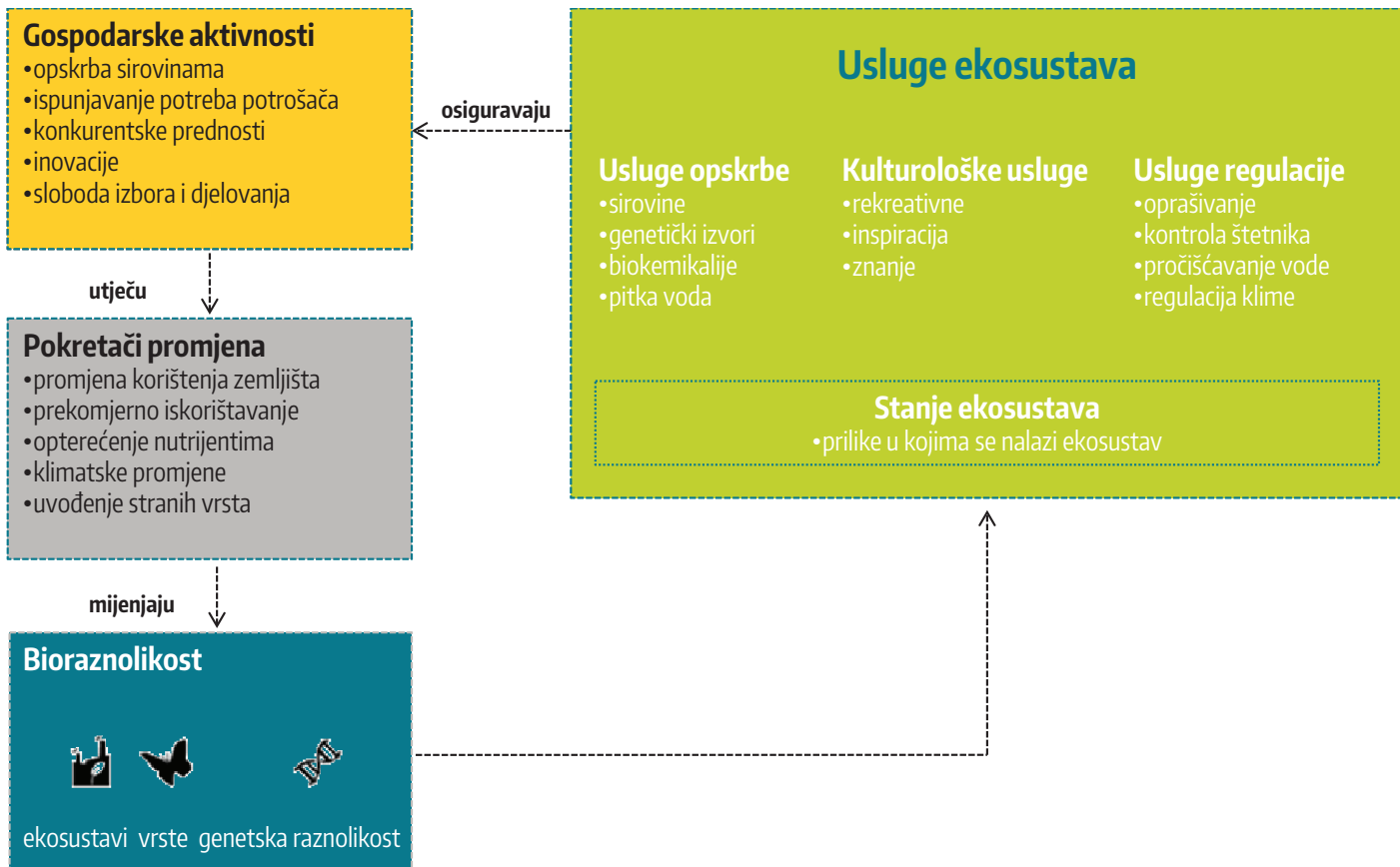
Što su usluge ekosustava?

Usluge ekosustava su darovi koje nam pruža priroda. Koncept usluga ekosustava ima za cilj obuhvatiti kompleksan odnos između prirode i društva na pojednostavljen način. Da bi to postigao, posuđuje analogiju iz gospodarstva: pružatelj (ekosustav) nudi korisniku (društvu) različite usluge.

Usluge ekosustava mogu se podijeliti u tri kategorije:

- **Usluge opskrbe** - materijalni proizvodi koje pružaju ekosustavi, kao što su hrana, žitarice, voće, gorivo, vlakna (drvo, vuna), bilje, prirodni lijekovi, ukrasni materijali (cvijeće, školjke) itd.
- **Usluge regulacije** - procesi ekosustava koji osiguravaju stabilne i sigurne životne uvjete, kao što su regulacija kakvoće zraka, regulacija klime, regulacija erozije, pročišćavanje vode, regulacija bolesti, kontrola štetnika, oprašivanje, regulacija i ublažavanje poplava i prirodnih katastrofa itd.
- **Kulturološke usluge** - nematerijalne dobrobiti koje pružaju ekosustavi, poput duhovnog obogaćivanja, kognitivnog razvoja, inspiracije, opuštanja, društvenih veza, kulturne baštine, estetskog doživljaja i ekoturizma.

Za daljnju raspravu o uslugama ekosustava i njihovoj procjeni, molimo pogledajte publikaciju "Usluge ekosustava zaštićenih krških područja".

Izvor: prilagođeno iz (Beständig & Wuczowski, 2012)

4. Poslovi koji potiču bioraznolikost (PBB) – međunarodni pristupi

Ideje poslova koji potiču bioraznolikost sve se više razvijaju i provode širom svijeta. Jedan od najčešćih primjera PBB su pčelari. Proizvodnjom meda, koji se posvuda konzumira kao popularna i ukusna hrana sa iscjeliteljskim učincima, pčelari ne samo da ostvaruju prihod, već i pomažu u zaštiti bioraznolikosti zbog učinka oprašivanja. Globalno, gotovo 90 posto divljih biljnih vrsta i više od 75 posto usjeva hrane oslanja se barem djelomično na oprašivanje životinjama. Pčele medarice spadaju među najvažnije kukce oprašivače jer posjećuju mnoge različite vrste i veliki broj cvjetova svaki dan. Međutim, zbog promjena u poljoprivrednim praksama, korištenja pesticida i gubitka mnogih vrsta i staništa, pčele i drugi divlji oprašivači su ugroženi. Pčelarstvo je stoga vrlo važna djelatnost. Osobito dobar način da se doprinese zaštiti vrsta je organska proizvodnja meda jer se time smanjuje korištenje sintetskih proizvoda i lijekova. Lokacija košnica je vrlo važna u ekološkoj proizvodnji: dovoljno udaljena od industrije, konvencionalne poljoprivrede i autocesta.

Drugi dobar primjer PBB koji ima značajan pozitivan utjecaj na bioraznolikost su travnjački voćnjaci i rezultirajuća proizvodnja voćnih sokova, mošta i likera. Ekstenzivni voćnjak predstavlja ekološki prijelaz između otvorenih i šumskih područja i stanište je za više od 5000 vrsta životinja i biljaka. Posljedica je to različitih slojeva koji postoje na takvom travnjaku: tlo, žbunje, mahovina, grane i grančice, odumrlo drveće ili duplje predstavljaju raznolikost životnih prostora. U doba stalnog intenziviranja poljoprivrede, travnjački voćnjaci nude utočište živim bićima. Osim zaštite bioraznolikosti, voćnjaci štite tlo od erozije, stvaraju kisik, oblikuju krajobraz i vrijedni su za rekreaciju i turizam. Na sljedećim stranicama opisani su primjeri međunarodnih PBB-a koji bi mogli potaći početne ideje i dati doprinos razvoju novih poslova u zaštićenim područjima kao što su krške regije.

Zalazak sunca u Slanom Dolu, Park prirode Žumberak-Samoborsko gorje - Antun Cerovečki (HTZ) ©

Shepherd For Rhön Sheep, Oberelsbach-Ginolfs, Njemačka | Ekstenzivno korištenje zemljišta i uzgoj stoke

Obiteljsko gospodarstvo gospodina Kolba nalazi se u Rezervatu biosfere Rhön. Na farmi se uzgaja povrće i hrana za njihovu stoku, ovce, piliće i guske. Susjedni poljoprivrednik posjeduje klaonicu koja opslužuje skupinu proizvođača. Meso zatim obrađuje lokalni mesar. Zajedno s drugim poljoprivrednicima i prerađivačima Josef Kolb je stvorio dodatne vrijednosti proizvoda. Proizvodi se prodaju u trgovini na farmi. Oko 80% mesa isporučuje se restoranima u regiji.

Utjecaj na očuvanje bioraznolikosti: U suradnji s njemačkom udrugom za zaštitu okoliša (BUND), gospodin Kolb je vratio u regiju gotovo izumrlu ovcu pasmine Rhön. Ispaša ove ovce na pašnjacima doprinosi očuvanju krajobrazu ovog područja i očuvanju bioraznolikosti pašnjaka. Svi njegovi proizvodi imaju certifikat „organski“ i proizvedeni su bez korištenja kemijskih sredstava.

Čimbenik uspjeha: Regionalni uzgoj domaće pasmine ovaca Rhön poljoprivrednik koristi kao jedinstvenu prednost kod prodaje. To stvara sve veći interes lokalnih restorana za njegove proizvode. U Rezervatu biosfere Rhön osnovana je zajednička markica proizvoda, pod nazivom “DachmarkeRhön”, kojom se prema strogim kriterijima promoviraju regionalni proizvodi. Gospodin Kolb jedan je od preko 300 proizvođača, prerađivača, trgovaca i vlasnika restorana koji koriste ovu regionalnu marku. Sve ove aktivnosti značajno su poboljšale suradnju među proizvođačima i omogućile bolju razmjenu informacija između ljudi.

Josef Kolb

www.rhoenschaf-laden.de

info@kolbs-bio-hof.de

Foto – arhiva Sheperd for Rhön Sheep

Dehesa Casablanca-Ambrosía, Cáceres, Španjolska | Proizvodnja, obrada i prodaja govedine

Enrique Vega poljoprivrednik je preko 35 godina i upravlja tipičnim poljoprivrednim gospodarstvom od preko 400 ha na sjeveru Extremadure. Farma Casablanca-Ambrosía, je španjolska "Dehesa" - tradicionalan, ali ujedno i suvremen, mediteranski sustav koji kombinira uzgoj stoke sa šumarstvom i usjevima. Farma proizvodi organsku govedinu s certifikatom. Radom vlastite klaonice, meso se prodaje izravno potrošačima. Dodatno, farma je prije nekoliko godina počela nuditi turističke i edukacijske aktivnosti.

Utjecaj na očuvanje bioraznolikosti: Ova "Dehesa" uspješan je primjer kako ekstenzivna poljoprivreda koja sadrži usjeve, šume i pašnjake za životinje nije samo kompatibilna sa očuvanjem prirode i ruralnim razvojem, već je i nužna za postizanje obaju ciljeva. Od početka, Enrique se snažno usredotočio na zdravo tlo i broj grla. Uzgaja autohtone pasmine krava koje premješta na različite pašnjake

ovisno o godišnjem dobu. Životinje se dodatno hrane autohtonim mahunarkama.

Čimbenik uspjeha: Enrique Vega shvaća farmu kao složeni prirodni sustav, a kod donošenja odluka o upravljanju uzimaju se u obzir pitanja zaštite okoliša. Izravna prerada i plasman mesa glavni su aspekti uspjeha poduzeća jer osiguravaju visoku kvalitetu proizvoda i uspostavljaju odnos povjerenja s kupcima.

Earth Good Food Coop, Skopje, Makedonija | Udruga potrošača organske hrane

„Dobra Zemlja“ je zadruga potrošača registrirana 2015. godine. Oni organiziraju prodaju lokalnih makedonskih organskih proizvoda svojim članovima koji svaki tjedan mogu preuzeti košaru sa sezonskim voćem i povrćem. Kupci koji nisu članovi zadruge mogu kupiti proizvode u trgovini. Glavni je cilj omogućiti dostupnost zdravih, pouzdanih i organskih proizvoda iz regije po prihvatljivoj cijeni. U trgovini rade tri zaposlenika s punim radnim vremenom i svaki tjedan pakiraju oko 90 košara.

Utjecaj na očuvanje bioraznolikosti: Sva hrana koju zadruga prodaje uzgaja se prirodno bez kemijskih pesticida ili umjetnih gnojiva. Oko 30 proizvođača redovito isporučuje svoje proizvode, a oni su odabrani prema posebnim kriterijima, kao što su mala udaljenost, nasadi polikulture, ekološka proizvodnja i ostali čimbenici održivosti. Proizvodi se isporučuju javnim prijevozom što osigurava manje zagađenje i nižu

cijenu transporta. Osim toga, zadruga potiče smanjenje količine otpada: staklo se reciklira, a plastične vrećice u potpunosti su zabranjene. Osim toga, s proizvođačima organiziraju razmjenu sjemenja.

Čimbenik uspjeha: Zadruga njeguje izravan kontakt između proizvođača i potrošača, primjerice organiziranjem posjeta poljoprivrednim gospodarstvima. Mali poljoprivrednici imaju korist od suradnje jer su manje ovisni o većim supermarketima. Važan čimbenik uspjeha „Dobre Zemlje“ je entuzijazam i vrijednost trojice suosnivača i vlasnika zadruge: osnivanje zadruge njihov je doprinos ekološkoj održivosti i zdravoj prehrani.

Heylen bvba, Geel, Belgija | Održivo upravljanje krajobrazom

Tom Heylen je osnovao svoje poduzeće 1995., kada je imao 21 godinu, nakon što je volontirao u zaštiti okoliša. On je pionir u Belgiji i među prvima je ponudio upravljanje zaštićenim područjima u skladu s principima očuvanja prirode i dizajn krajobraza. Koristi strojni park koji se sastoji od bagera, kiperi, traktora i niza manjih strojeva. Njegovi glavni korisnici su nacionalne i regionalne institucije, organizacije za očuvanje prirode i projekti EU kao što je EU-Life.

Utjecaj na očuvanje bioraznolikosti: Jedna od njegovih glavnih metoda rada je ograničavanje zbijanja tla tijekom rada. Višekratno tretiranje područja teškim strojevima može narušiti rast biljaka. On zato koristi posebne lake strojeve s boljom raspodjelom težine. Na primjer, njegovo poduzeće kosi travnjake u zaštićenim područjima, sprječava zaraštavanje vršтина u šumu i obavlja šumarske radove u osjetljivim predjelima. Osim toga, koristi koliko god je moguće prirodne materijale

(na primjer: certificirano drvo, biorazgradivo strojno ulje). Poduzeće također gradi sustave za pročišćavanje otpadnih voda u udaljenim područjima koristeći prirodne komponente kao što su trska ili vulkansko kamenje za pročišćavanje vode.

Čimbenik uspjeha: Tom Heylen je započeo svoj posao sam, a sada zapošljava 23 osobe. Stručnost koju je stekao kao volonter u konzervatorskom radu, kao i zahtjevi vlasti bili su važni čimbenici uspješnog rasta njegova poslovanja. Stvaranje ekološke svijesti među zaposlenicima i prilagodba strojeva vrlo su važni za njegovo uspješno upravljanje bioraznolikošću.

Urnatur, Ödeshög, Švedska | Ekoturizam, poljoprivreda

Ulrika Krynitz, biologinja i dizajnerica i Håkan Strotz, šumar, posjeduju farmu od 50 hektara, gdje su 2007. godine započeli svoj ekoturistički posao. Privatni gosti i sudionici konferencija smješteni su u izvrsnim kolibama koje je Håkan sagradio od šumskog drva, s interijerima koje je dizajnirala Ulrika. Kolibe bez električne energije nalaze se u šumskom predjelu smještenom izvan poljoprivrednog imanja. Gostima nude povrće iz svog vlastitog vrta, meso svojih ovaca, gljive i bobice iz šume te ribu iz jezera.

Utjecaj na očuvanje bioraznolikosti: Vlasnici ovog ekoturističkog poduzeća kažu da im turizam omogućuje provođenje dodatnog vremena na očuvanju bioraznolikosti. Međutim, njihov rad na očuvanju prirode pridonosi i velikoj vrijednosti i posebnoj iskustvu koje ljudi stječu na njihovom gospodarstvu. Cilj im je obrađivati svoje poljoprivredno zemljište na vrlo tradicionalan način. Na primjer, sijeno se na njihovim livadama sakuplja krajem srpnja tradicionalnim

tehnika za poticanje prirodnog rasta ugroženih biljnih vrsta. Svi proizvodi koji se konzumiraju na poljoprivrednom imanju proizvedeni su organski ili dolaze iz obližnjih izvora. Korištenjem solarnih panela za električnu energiju i drva za grijanje iz šume, čuva se što je moguće više resursa.

Čimbenik uspjeha: Ulrika i Håkan tvrde da je za njih važno da svoje djelovanje od samog početka usredotoče na očuvanje prirode; oni su ponosni na zdrave ekosustave koje su stvorili i nazivaju se "proizvođačima bioraznolikosti". Važno je prepoznati i da postoji rastuće tržište autentičnog turizma temeljenog na prirodi. Iako mnogi ljudi nisu vjerovali u njihove planove u početku, sve ih je više koji su sada zainteresirani za vlastiti turizam i bioraznolikost.

Wilderness Scotland, Aviemore, Škotska | Ekoturizam, edukacija o okolišu

„Divljina Škotske“, osnovana 2001. godine, organizator je putovanja koji nudi niz aktivnih avanturističkih praznika i iskustava u divljini u Škotskoj visoravni. Poduzeće ima za cilj pomoći ljudima povezati se s okolišem i uživati u prirodi na održiv način. Kako bi podržali lokalno gospodarstvo, „Divljina Škotske“ promiče lokalno proizvedenu hranu i surađuje s malim obiteljskim hotelima i restoranima.

Čimbenik uspjeha: Zbog visokog stupnja stručnosti vodiča i bliske suradnje s nacionalnim parkovima u kojima djeluju i drugim upravljačima u zaštiti prirode, „Divljina Škotske“ pruža privlačan doživljaj divljine. Visoku razinu usluga za korisnike također osigurava uključivanje i interakcija s lokalnim zajednicama i tvrtkama. Sveukupno, ovi napori pružaju turistima nezaboravan izlet.

Utjecaj na očuvanje bioraznolikosti: „Divljina Škotske“, pokušava smanjiti utjecaj na okoliš na različite načine. Provodi procjene rizika za okoliš, radi analize potencijalnih negativnih utjecaja njihovih tura i pridržava se međunarodnog standarda „Ne ostavljaj trag“, osiguravajući da putovanjima ne uništavaju prirodu i kulturnu baštinu. Njihovi vodiči također se obrazuju o bioraznolikosti i prirodi. Kroz „Shemu doprinosa za očuvanje“, njihovi korisnici mogu svojom rezervacijom dobrovoljno podržati očuvanje prirode širom Škotske.

5. Poslovi koji potiču bioraznolikost – primjena u pilot područjima

Sedam zaštićenih projektnih područja susreće se s istim izazovima u razvoju poslova koji potiču bioraznolikost. Međutim, postoje poduzeća u svim parkovima i okolnim područjima koja su već poduzela početne korake prema zaštiti bioraznolikosti i kulturne baštine. Sljedeće stranice pružaju kratak prikaz svakog pilot područja s po dva lokalna posla. Ta poduzeća ili pojedinci imaju potencijal postati PBB ili se već mogu smatrati takvim poslom. Nadalje, ovi se lokalni primjeri mogu primijeniti i u drugim regijama.

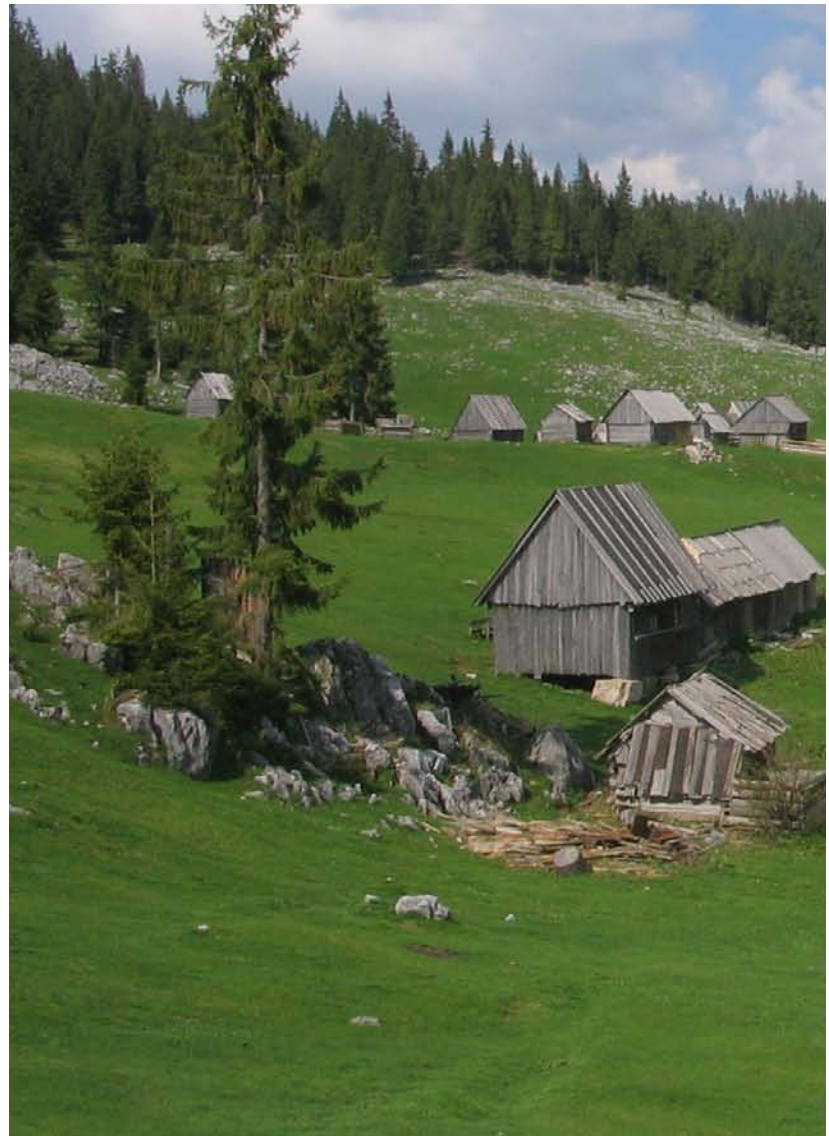

Seoski krajobraz u Parku prirode Apuseni, Rumunjska, Foto – arhiva Parka prirode Apuseni ©

PARK PRIRODE APUSENI

Park prirode Apuseni nalazi se u zapadnom dijelu rumunjskih Karpata i pokriva površinu od 75 784 hektara. Područje obilježava više od 1500 spilja, šume i bogata bioraznolikost s oko 1550 biljnih i 1350 životinjskih vrsta. Park također uključuje najveću akumulaciju podzemnog leda na svijetu i fosilno bogata mjesta kao što je Medvjeda spilja. Brojni poduzetnici već djeluju unutar i u blizini Parka. Načelno, poduzeća koja djeluju unutar Parka prirode moraju imati dopuštenje upravljača područjem. Poduzeća su pretežito malih razmjera i kreću se od tvrtki za preradu drva (uglavnom vrlo malih) i poljoprivrednih gospodarstava do poduzeća koja se bave ljekovitim biljem, pčelara i turističkih djelatnosti.

Ljetno drveno naselje Gardisoara u Parku prirode Apuseni, Rumunjska, Foto – arhiva Parka prirode Apuseni ©

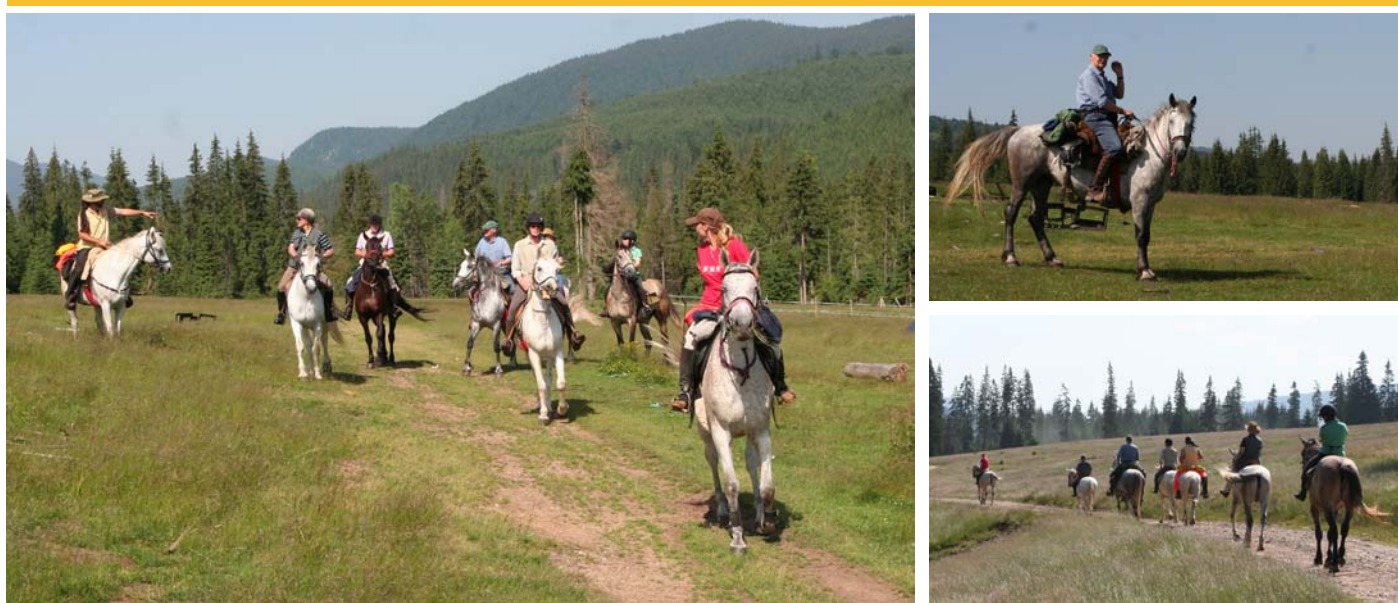
Ecoherba and Bioflora Apuseni, Ecoherba d.o.o., Alba; Bioflora Apuseni d.o.o., Cluj, Rumunjska | Biljke i medicinske bilje

Ecoherba i Bioflora Apuseni rezultat su dugog procesa interdisciplinarnog i interkulturnog istraživanja nekoliko institucija u Europi (Sveučilište u Freiburgu, Njemačka; WWF-Ujedinjeno Kraljevstvo; Sveučilište poljoprivrednih znanosti; Veterinarska medicina Cluj-Napoca, Rumunjska i Weleda). Prva istraživanja na tom području započela su 1995. godine od strane Sveučilišta u Freiburgu, koje je pokrenulo projekt Apuseni. Tijekom sljedećeg „Projekta Arnica” uspostavljen je kontakt s tvrtkom Weleda u Njemačkoj, a 2007. godine osnovana je Ecoherba kao rezultat ovog projekta istraživanja i razvoja. Prema preporukama Welede, 2010. godine Bioflora Apuseni je osnovana kao održivo rješenje za nove društveno-ekonomske izazove. Dva poduzeća zapošljavaju oko 25 sezonskih radnika i imaju četiri stalna lokalna zaposlenika. Jedan od glavnih proizvoda je ljekovita biljka brđanka, *Arnica montana*, koja predstavlja važan sastojak za niz farmaceutskih i kozmetičkih proizvoda.

Napori za očuvanje bioraznolikosti: Fokus tvrtki je na očuvanju zapuštenih travnjaka s niskim razinama hranjivih tvari u tradicionalnom krajobrazu planina Apuseni. Takve raznolike oligotrofne livade i pašnjaci među najugroženijim su staništima u Europi. Glavni cilj je očuvanje oligotrofnih travnjaka u kulturnom krajobrazu, bogatom ugroženim vrstama kroz održive obrasce korištenja zemljišta i poštenu trgovinu biljkom *Arnica montana*.

Čimbenik uspjeha: U suradnji s tvrtkom Weleda, poduzeća organiziraju tečajeve za lokalne sakupljače kako bi se osigurala održiva berba cvatova brđanke. Prikupljeni svježi materijal prevozi se u odgovarajućim higijenskim uvjetima pri primjerenim temperaturama do lokalnog postrojenja za sušenje, gdje se obrađuje u optimalnim uvjetima. Konačni certificirani organski proizvod, suhi cvat brđanke, visoke je kakvoće i Weleda ga otkupljuje po poštenoj cijeni.

Udruga Otkrijte prirodu, Cluj Napoca, Rumunjska | Promocija održivog turizma

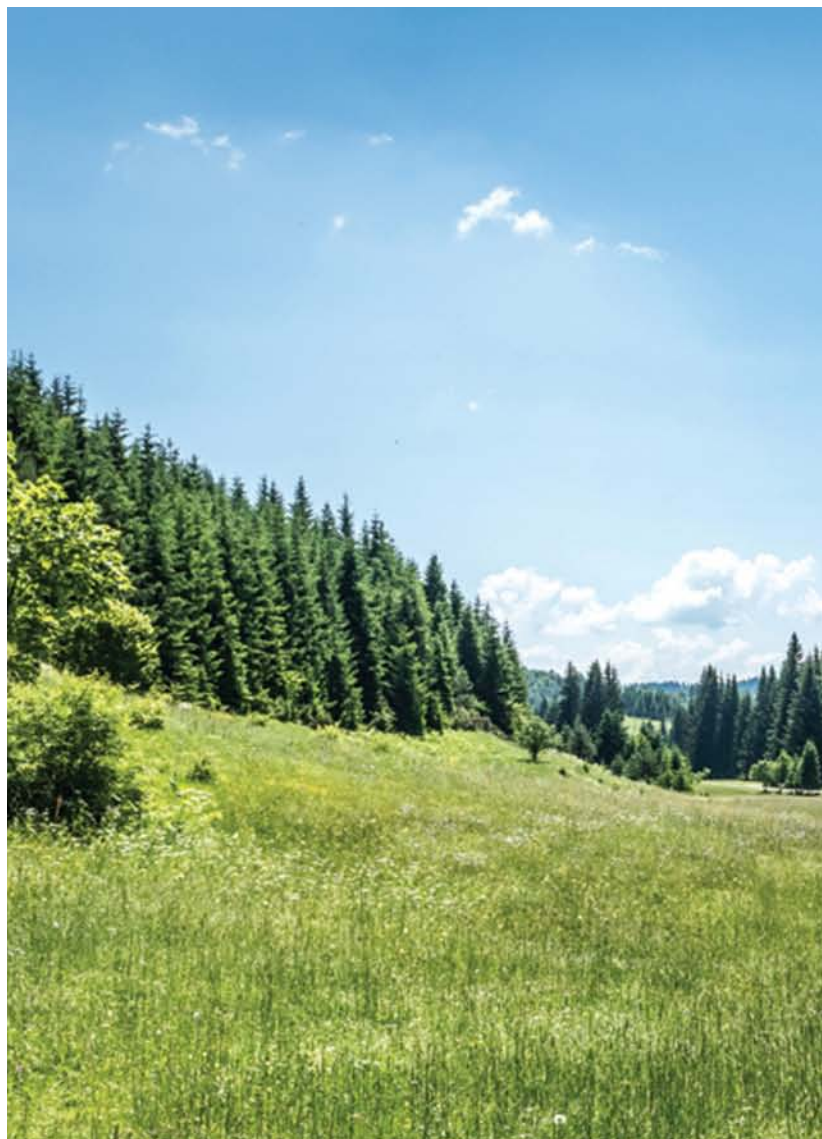
Udruga "Otkrijte prirodu" osnovana je kao rezultat projekta IART Područja (Inovativna i odgovorna turistička područja). Djelatnost jahačkog turizma započela je 2006. godine. Od 2010. godine, udruga pruža programe osposobljavanja i sheme certificiranja za konjičke vodiče. Trenutno, u okviru programa radi do sedam ljudi, od kojih je većina zaposlena na projektu.

Napori na području očuvanja bioraznolikosti: Ideja mreže je razvijanje malih poduzeća koja djeluju pod odgovornom turističkom perspektivom kako bi poboljšala gospodarsku konkurentnost ruralnih područja.

Čimbenik uspjeha: Glavni cilj Udruge „Otkrijte prirodu“ je promicati konjički turizam kao ekoturističku priliku za ruralne zajednice oko i unutar zaštićenih područja planina Apuseni i ostalih regija u Rumunjskoj. Jahanje ima vrlo dugu tradiciju u ovoj regiji.

ZAŠTIĆENI KRAJOBRAZ BIJAMBARE

Zaštićeni krajobraz Bijambare prostire se na tek 497 hektara. Nalazi se u istočnoj Bosni i Hercegovini, sjeverno od Sarajeva. Područje karakteriziraju valovite planinske livade, guste šume i stjenoviti vapnenački grebeni. Više od 800 vrsta vaskularnih biljaka, brojni sisavci, ptice, gmazovi, vodozemci, mekušci i kukci mogu se naći u zaštićenom krajobrazu. Krajobraz oblikuju krški fenomeni poput ponikvi i spilja. Iako nema poduzeća koja djeluju unutar granica zaštićenog područja, deset zajednica koje okružuju zaštićeno područje ima mrežu malih tvrtki koje ručno izrađuju proizvode uglavnom od lokalnog bilja i drveta.

Poučna staza u Zaštićenom krajobrazu Bijambare, Bosna i Hercegovina, Veliija Hasanbegović (Visit BiH) ©

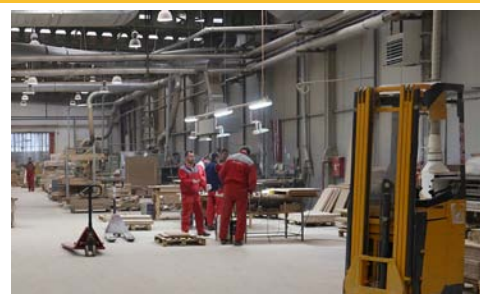

BioHalilović d.o.o., Ilijaš, Bosna i Hercegovina | Poljoprivreda i prerada bilja

Biohalilović d.o.o. je obiteljska tvrtka utemeljena 1983. godine, koja se bavi uzgojem ljekovitog i aromatičnog bilja, žitarica i povrća na površini od 150 hektara, na nadmorskoj visini od 1000 metara. Pod markom "Liliya" proizvode ljekovito i aromatično bilje, čajeve, esencijalna ulja i ukrasne predmete. Tvrtka ima 10 zaposlenih i dodatnih 100 sezonskih radnika. Njihovi se proizvodi prodaju u lokalnim trgovinama i izravno međunarodnim farmaceutskim kompanijama i ljekarnama.

Napori na području očuvanja bioraznolikosti: Proizvodi se kontroliraju kroz dva projekta organskog certificiranja (za europsko i američko tržište). Najvažniji proizvodi su heljda i druge lokalne biljke koje se prirodno pojavljuju na području, poput kamilice (*Chamomilla off.*), matičnjaka (*Melissa off.*) i vrkute (*Alchemilla sp.*).

Čimbenik uspjeha: Biohalilović d.o.o. nudi niz vrlo popularnih ljekovitih biljaka. Prihodi im rastu zahvaljujući sofisticiranoj marketinškoj strategiji, razvijenoj u okviru USAID projekta i njihovim visokokvalitetnim proizvodima.

STANDARD TVORNICA NAMJEŠTAJA, Ilijaš, Bosna i Hercegovina | Obrada drva, proizvodnja namještaja

“Standard namještaj” osnovan je prije više od 50 godina i sada ima više od 750 zaposlenih. Njihov namještaj izrađuje se od drveta (hrasta, bukve i oraha) koje uglavnom potječe iz regije, a dijelom se uvozi iz EU. Stolice koje proizvode presvlače se kožom, eko-kožom i tkaninom.

Napori na području očuvanja bioraznolikosti: Svi proizvodi koje je obradio „Standard namještaj“ imaju FSC certifikat (Forest Stewardship Council). FSC standard ima za cilj očuvanje šuma, kroz promicanje odgovornog upravljanja šumama i stvaranje transparentnosti za potrošače. Ovi kriteriji sprječavaju nekontroliranu sječu šuma, kršenje ljudskih prava i onečišćenje okoliša, stoga osnovne prirodne šumske funkcije ostaju očuvane.

Čimbenik uspjeha: Zbog visoke kvalitete i ograničene lokalne potražnje, ne samo da prodaju svoje proizvode na nacionalnom tržištu, nego i širom Europe.

NACIONALNI PARK BÜKK

Nacionalni park Bükk proteže se preko sjevernog planinskog lanca Mađarske na površini od oko 43 000 hektara. Regiju karakteriziraju krške površine i šumovite planine. Flora i fauna regije pokazuju veliku raznolikost sa subalpskim i submediteranskim elementima. Spilje vode do bogatog i raznolikog podzemnog svijeta krških fenomena te su stoga djelomično otvorene za turističke i terapijske aktivnosti. Unutar granica Parka nalazi se jedno selo i dva naselja grada Miskolc, a na njegovoj je granici još 20 naselja. Zato su mnoga mala obiteljska poduzeća aktivna u regiji. Oni skupljaju bilje, proizvode pekmeze, sir ili sirupe, vode restorane ili nude smještaj.

Zreli plodovi kruške u Nacionalnom parku Bukk, Mađarska, András Schmotzer ©

Bükki Sajt Manufaktúra, Mónosbél, Mađarska | Poljoprivreda, mliječni proizvodi, restoran, dostava hrane

Sirana Bükki Sajt Manufaktúra, osnovana 2005. godine, nastavlja tradiciju proizvodnje sira u regiji. Obiteljski posao s dva zaposlena proizvodi oko 800 kilograma sira mjesečno od mlijeka stoke koju sami uzgajaju - alpskih koza i mađarskih goveda. Tijekom ljeta životinje su na ekstenzivnoj ispaši, a tijekom zime Tamás Sándor koristi vlastito visokokvalitetno sijeno, kao i krmivo koje nabavlja od lokalnih kolega.

Napori na području očuvanja bioraznolikosti: Životinje pasu na planinskim pašnjacima (na nadmorskoj visini od 400-450 metara) na brežuljcima Bükki, u blizini Nacionalnog parka. Ovi ekstenzivni travnjaci bogati su raznolikim biljem. Napuštanje pašnjaka i rezultirajuća sukcesija grmlja i drveća prava su prijetnja za krajobraz. Tamás Sándor i njegov tim provode dosta vremena ručno uklanjajući grmlje, dok divlje vočke poput jabuka i krušaka ostavljaju da rastu. Na pašnjacima ne koriste nikava zaštitna sredstva. Umjesto lijekova za liječenje životinja uspješno koriste biljne mješavine.

Čimbenik uspjeha: Ovisno o godišnjim dobima, pripremaju različite tradicionalne specijalitete od sira, nudeći visoku kvalitetu i raznovrsnost. Poduzeće ima različite distribucijske kanale za plasman svojih proizvoda: kupuje ih oko 30 partnera, uglavnom hotela i restorana izvan regije sve do Budimpešte; sir se također prodaje na lokalnim tržnicama i festivalima, a osim toga organiziraju se degustacije sira. Nadalje, poduzeće ima certifikat za "Proizvode Nacionalnog parka Bükki", koji izdaje uprava Nacionalnog parka.

Mr. Tamás Sándor

www.bukkisajt.hu/kapcsolat

hegyvidéksajt@gmail.com

Foto – arhiva Bükki Sajt Manufaktúra

Archeopark, Szilvásvárad, Mađarska | Edukacija, ture

József Regős nudi nekoliko tematskih pješačkih tura u Nacionalnom parku, primjerice izlete u spilje, za škole, obitelji ili druge skupine. Osnovao je Archeopark u sadašnjem obliku 2011. godine. U Archeoparku, jedinom parku kamenog doba u Mađarskoj, osobito mlađi posjetitelji mogu naučiti o povijesti regije Bükk i isprobati život pračovjeka, na primjer, izrađujući prapovijesne alate. Tijekom sezone, od travnja do kolovoza, Archeopark zapošljava dvije do tri osobe.

Napori na području očuvanja bioraznolikosti: Djeca uče o važnosti bioraznolikosti i utjecaju klimatskih promjena u Nacionalnom parku. Posjetitelji dobivaju multidisciplinarni uvid u krajobraz, od arheologije do bioraznolikosti.

Čimbenik uspjeha: Gospodin Regős se počeo zanimati za speleologiju i arheologiju prije 30 godina i od tada je opisao nekoliko stotina novih spilja u Nacionalnom parku Bükk. Vodi ture po spiljama, a u praksi koristi „običan“ jezik – ovo je važan čimbenik uspjeha. Oko 5000 posjetitelja dolazi u njegov park svake godine, od kojih je većina u organiziranim skupinama, poput školskih razreda.

NACION- ALNI PARK KALKALPEN

Nacionalni park Kalkalpen u Austriji zaštićeno je područje površine 20 850 hektara. Karakterizira ga šuma koja pokriva više od 80 posto površine. Ostatak područja uključuje planinske borove, alpske pašnjake, stijene i planinske potoke. Velika raznolikost cvatućeg bilja, kornjaša i leptira posebnost su Nacionalnog parka. U granicama Nacionalnog parka Kalkalpen nisu dozvoljene konvencionalne poslovne aktivnosti. Ipak, regija sa svojih 18 općina, dom je brojnih srednje velikih poduzeća koja se bave poljoprivredom, proizvodnjom hrane i turizmom.

Pogled na planinski lanac Sengengebirge u Nacionalnom parku Kalkalpen, Austrija - H. Erber ©

E-mobility, Steyr, Austrija | Biciklističke ture, iznajmljivanje i trgovina bicikala

„E-mobility“ je tvrtka koja posluje u Nacionalnom parku Kalkalpen nudeći e-biciklističke ture u Parku i okolici. Osim toga, u ponudi imaju i dulje ture za e-bicikliste, u druge zemlje. Korisnici mogu birati između različitih vrsta tura s različitim fokusom, kao što su posjeti planinskim farmama, obilasci proizvođača voćnih vina ili druge individualno osmišljene ture. Stoga, i ostali dionici, kao što su restorani, također imaju koristi od ture.

Napori na području očuvanja bioraznolikosti: E-bicikli omogućuju otkrivanje prirode Nacionalnog parka pomoću vozila koja ne zagađuju okoliš i ne proizvode buku. Doživljaj prirode može iskusiti širi krug ljudi različite dobi i s različitim razinama kondicije. Osim toga, vođene ture koje nudi „E-mobility“ osiguravaju pažljivije ponašanje posjetitelja Nacionalnog parka.

Čimbenik uspjeha: „E-mobility“ se oslanja na novu grupu korisnika. E-bicikli imaju veliku prednost jer mogu uskladiti ljude s različitim razinama kondicije i dobi. Osim toga, ponuda obuhvaća i osobe koje inače ne bi mogle voziti biciklističke ture i omogućava turistima istodobno istraživanje većih i viših područja. To „E-mobility“ daje prednost pred sličnom konkurencijom.

kalkalpen.wild, Molln, Austrija | Marketing i distribucija vrhunskog mesa divljači

Malo poduzeće Kalkalpen.Wild prodaje meso iz Nacionalnog parka Kalkalpen i okolnog područja. Divljač se obrađuje prema vrlo visokim standardima u jednom od najmodernijih dostupnih postrojenja. Meso divljači prodaje se kao vrhunski proizvod putem interneta. Kalkalpen.Wild ima za cilj korištenje postojećeg potencijala regije Nacionalnog parka.

Napori na području očuvanja bioraznolikosti: Reguliranje brojnosti divljači u Nacionalnom parku je nužno zbog nedostatka velikih mesoždera. Divlje životinje u zaštićenom području i okolici obično ne dolaze u dodir s gnojivima, pesticidima ili drugim kemikalijama koje se koriste u poljoprivredi. Osim toga, u Nacionalnom parku divljač odstrijeljuju profesionalni lovci koristeći streljivo koje ne sadrži olovo. To sprječava kontaminiranje samog mesa divljači olovom i trovanje drugih životinja zbog olovnih ostataka. Planira se uvjeriti i lovce oko zaštićenog

područja da koriste streljiva bez olova kako bi zaštitili prirodu i postigli veću cijenu za svoju divljač.

Čimbenik uspjeha: Kalkalpen.Wild ciljano koristi visoku kvalitetu nezagađenog mesa kao snažnu konkurentsku prednost. To privlači privatne kupce i restorane koji cijene ovo regionalno vrhunsko meso. Marketing se odvija putem platforme specijalizirane za visoko kvalitetno meso (www.nahgenuss.at) i online trgovine poduzeća. Kalkalpen.Wild osvojio je drugo mjesto u natjecanju za poduzetničke ideje koje kombiniraju očuvanje prirode i održivo upravljanje.

REGION- ALNI PARK NOTRANJSKA

Regionalni park Notranjska pokriva oko 22 200 hektara na granici središnje i južne Slovenije. Karakteriziraju ga neprekinute bukove i jelove šume te povremeno presušujuće Cerkniško jezero, gdje slobodno lutaju smeđi medvjed, vuk i ris. Područje pokazuje izuzetnu bioraznolikost sa svojim krškim spiljama i livadama. Gotovo 3/4 svih ptica, otprilike polovica sisavaca i više od 2/3 svih vrsta leptira pronađenih u Sloveniji uočeno je u Regionalnom parku Notranjska. Gotovo 11 500 ljudi nastanjuje 65 naselja unutar granica parka. Mnogi od njih imaju koristi od lokalnih usluga ekosustava kao što su drvo, stočarstvo i vođena rekreacija. Lokalne tvrtke uglavnom se bave šumarstvom i preradom drva, dok turistički sektor i održiva poljoprivreda imaju veliki potencijal za gospodarski razvoj regije.

Allium angulosum u punom cvatu u Regionalnom parku Notranjska, Slovenija - Jošt Stergaršek ©

Društvo Modro Nebo (Blue Sky Society), Pivka, Slovenija | Turističko vođenje, edukacija o okolišu

Marko Cvetko je predsjednik Društva Modro Nebo i radi kao turistički vodič koji nudi pješačke ture na području Regionalnog parka Notranjska. Mogu se rezervirati dnevni izleti s različitim duljinama koji uključuju prirodne i kulturne aspekte. Tijekom tura posjećuju se povijesna mjesta, prirodne znamenitosti i lokalna turistička gospodarstva.

Napori na području očuvanja bioraznolikosti: Ture su rezervirane za manje grupe do najviše 20 osoba, kako bi se smanjio utjecaj na biljni i životinjski svijet. Tijekom izleta, posjetiteljima se objašnjava vrijednost biljaka i životinja vrlo jasno pokazujući korištenje hrane iz prirode i prirodnih građevinskih materijala. Osim toga, Marko pokazuje rijetke biljne vrste poput orhideja i vodenog bilja oko jezera Cerknica.

Čimbenik uspjeha: Marko Cvetko i „Društvo Modro Nebo“ uspješno kombiniraju dojmljiv doživljaj prirode s vrijednim informacijama o lokalnoj bioraznolikosti. Osim toga, Marko Cvetko je vlasnik malog poljoprivrednog imanja gdje uzgaja različite biljke, koje se koriste za radionice iz biljogojstva i organske poljoprivrede.

Tekavča Ograda, Grahovo, Slovenija | Turističko gospodarstvo: restoran, smještaj, poljoprivreda

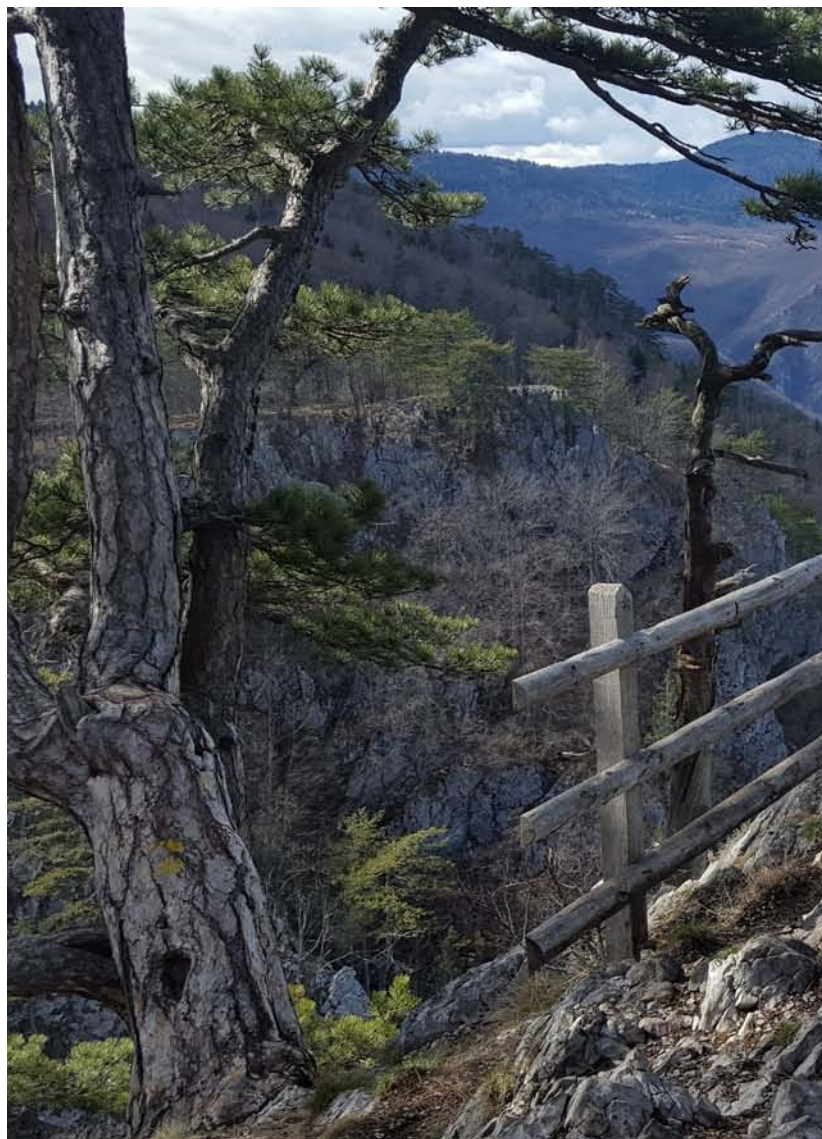
„Tekavča ograda“ je turističko - poljoprivredno gospodarstvo sagrađeno u tradicionalnom stilu 1997. godine. Poljoprivredno gospodarstvo nudi smještaj (19 kreveta), kamp i restoran gdje se pripremaju domaća jela od sastojaka iz vlastitog organskog vrta. Osim toga, oni daju informacije o parku, iznajmljuju bicikle i pružaju informacije o zanimljivim mjestima u blizini.

Napori na području očuvanja bioraznolikosti: Povrće se uzgaja bez pesticida i različite vrste usjeva ručno se obrađuju. Bilje, šumski plodovi i gljive prikupljaju se u Regionalnom parku. Uzgojene kulture i prikupljene biljke iz Parka prerađuju se u džemove, likere i čajeve te se nude turistima, kako bi se prenijela kvaliteta i vrijednost prirodnih proizvoda.

Čimbenik uspjeha: Domaća hrana koristi se za pripremu tradicionalnih specijaliteta iz regije Notranjska. „Tekavča ograda“ stvara atraktivnu ponudu na temelju lokalnih jela i organskih proizvoda.

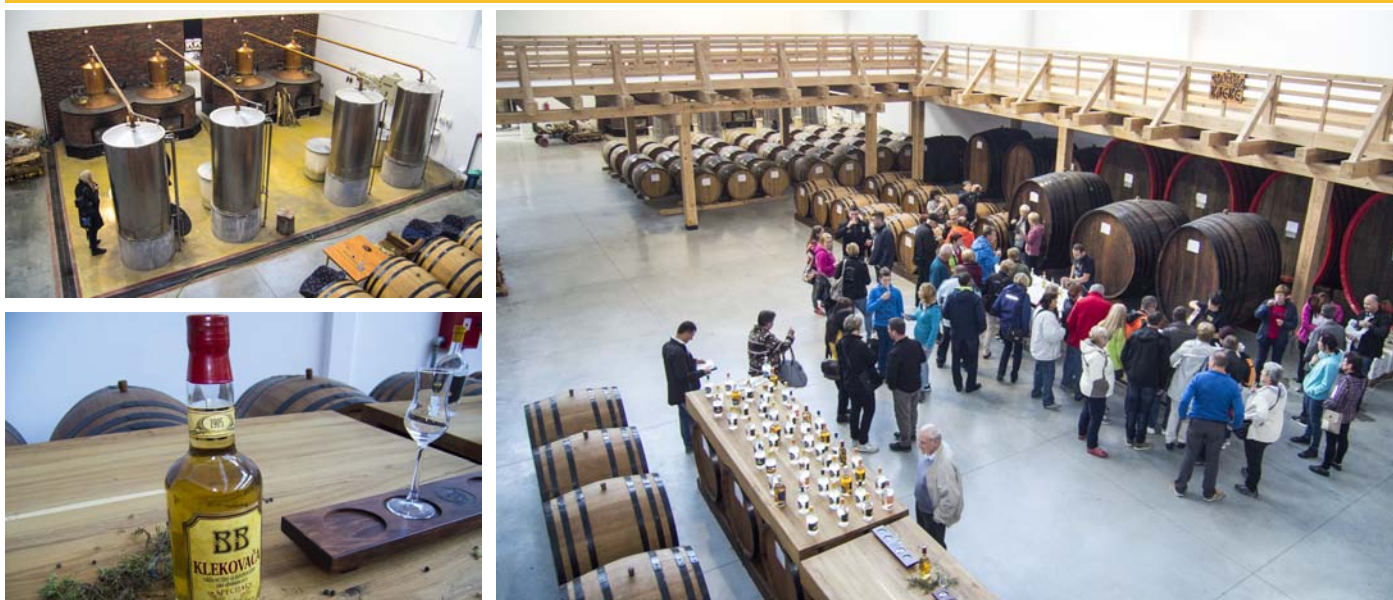
NACIONALNI PARK TARA

Nacionalni park Tara planinski je masiv smješten u zapadnoj Srbiji i pokriva površinu od gotovo 25 000 hektara. Kršku visoravan presijecaju brojni kanjoni i klanci. Nacionalni park Tara tipično je šumsko područje gdje dominira mješovita šuma, s važnim endemskim vrstama poput Pančičeve omorike ili Pančičevog skakavca. Osim toga, u Parku se mogu naći brojna arheološka nalazišta i spomenici iz razdoblja neolitika do suvremenog doba. Lokalne tvrtke uglavnom se bave šumarstvom i preradom drva, dok turizam, med i proizvodnja rakije imaju širi potencijal za gospodarski razvoj regije.

Banjska Stena – najpoznatiji i najljepši vidikovac u regiji, Srbija, Edmir Prašović ©

BB Klekovača, Bajina Bašta, Srbija | Destilerija alkoholnih pića

BB Klekovača je osnovana 1953. godine i najstarija je postojeća destilerija u Srbiji, poznata po šljivovici s regionalno prikupljenim bobicama borovice. Rakija se proizvodi po tradicionalnim receptima u Bajinoj Bašti, u blizini planine Tare. Tvrtka ima sedam zaposlenih, stalno se proizvodi oko 200 000 litara kvalitetne rakije i jedanaest različitih vrsta rakije se prodaje u supermarketima, trgovinama pića i restoranima širom Srbije, a izvjesna količina se izvozi.

Napori na području očuvanja bioraznolikosti: Destilerija prerađuje plodove lokalne sorte šljive koja se uzgaja u regiji posljednjih 150 godina i podupire očuvanje bioraznolikosti. Gotovo svo voće koje se koristi u proizvodnji uzgaja se lokalno.

Čimbenik uspjeha: Za proizvodnju rakije odabiru se najbolji plodovi iz regije zapadne Srbije. BB Klekovača ne samo da proizvodi svoje voćne rakije nego i nudi degustacije, izlete i smještaj. Destilerija je višestruki dobitnik brojnih nagrada u Srbiji i inozemstvu. Tvrtka koristi planinsku regiju Tara kao oznaku geografskog porijekla za svoje oglašavanje: njihov novi slogan je "Srce Drine - duša Tare". Kako bi istaknuli regionalni karakter proizvoda, fotografije iz Parka prikazuju na web-stranici, a lik medvjeda se koristi kao logotip.

Gorštak d.o.o., Bajina Bašta / Braneškopolje, Čajetina, Srbija | Obrada drva

„Gorštak“ je tvrtka za preradu drva sa 75 zaposlenih koja je izvorno osnovana unutar Nacionalnog parka 1991. godine. „Gorštak“ proizvodi pelete, drvene kuće i namještaj. Manje od trećine drva potječe iz Nacionalnog parka Tara, više od polovice iz zapadne Srbije, a mala količina se uvozi iz Bosne.

Napori na području očuvanja bioraznolikosti: „Gorštak“ posjeduje FSC certifikat i time ima za cilj promicanje održivog korištenja šumskih resursa. Njihovi peleti se proizvode od drvnog otpada i ne sadrže nikakve kemijske aditive. Tvrtka je uključena u pošumljavanje u planinskoj regiji Tara i Zlatibor, gdje posljednjih nekoliko godina pošumljava privatne parcele.

Čimbenik uspjeha: Tvrtka je od malog poduzeća porasla do renomiranog poslovanja kroz ulaganja u proizvodni proces i kvalitetu. Usredotočuju se na službu za korisnike kroz pouzdanost i proizvodnju vrhunskih proizvoda.

PARK PRIRODE ŽUMBERAK- SAMOBORSKO GORJE

Smješten u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Park prirode obuhvaća 34 200 hektara mozaičnog krajobraza. Tradicionalna sela, polja, livade, voćnjaci i šume smješteni su tamo gdje se susreću karakteristike Dinarida, Alpa i Panonske nizine. Ove značajke osiguravaju dom raznolikom i brojnom biljnom i životinjskom svijetu. Ispresijecana trgovačkim putevima od prapovijesti, žumberačka brda oduvijek su bila mjesto kulturne raznolikosti. Bogata arheološka nalazišta utvrđenih gradova, grobova, sakralne arhitekture i drugih ostataka ljudske djelatnosti pričaju priče o pretpovijesnim, rimskim, srednjovjekovnim i suvremenim teškoćama svakodnevnog života. Najkritičniji nedavni kulturni utjecaj dogodio se u 16. stoljeću naseljavanjem (uglavnom) pravoslavnog kršćanskog stanovništva, Uskoka, koji je znatno utjecao na stanovništvo i krajobraznu heterogenost, gospodarski razvoj, običaje i uvjerenja.

Panoramski pogled na Mrzlo Polje u Parku prirode Žumberak – Samoborsko gorje, Hrvatska, Romeo Ibrisević ©

B&B Podžumberak, Kostanjevac, Hrvatska | Turizam, vrtlarstvo

B&B Podžumberak je poljoprivredno gospodarstvo u obiteljskom vlasništvu, gdje se uzgaja hrana, a gostima koji prespavaju posluhuje se tradicionalna domaća hrana. U ponudi su razne aktivnosti kao što su obavljanje svakodnevnih zadataka (održavanje vrta, branje povrća i voća, berba šumskih plodova, proizvodnja rakije, sakupljanje sijena), organiziranje pješačkih tura kroz livade i šume ili vožnja biciklom. Posjetitelji obiteljskog gospodarstva informirani su o zaštićenom području i dostupni su im promotivni materijali i karte.

Napori na području očuvanja bioraznolikosti: Sva hrana koja je u ponudi proizvodi se na tradicionalan način bez korištenja pesticida, većinom u vlastitom vrtu. Ekstenzivni uzgoj domaćih sorta i tradicionalna proizvodnja hrane pridonose očuvanju i uvažavanju

lokalne bioraznolikosti. To dodatno podupire i činjenica da kupuju meso i mliječne proizvode lokalnih proizvođača i tako podupiru održavanje travnjaka.

Čimbenik uspjeha: Posjetitelji mogu aktivno sudjelovati u svim aktivnostima na imanju. Na taj način upoznaju tradicionalnu proizvodnju hrane i prihvaćaju kulturu tog područja. Položaj imanja unutar zaštićenog područja Parka prirode i njegov nezagađeni okoliš jedinstveno su obilježje obiteljskog gospodarstva.

Etno kuća pod Okićem, Klake, Hrvatska | Turizam i ugostiteljstvo

Etno kuća pod Okićem (Ethno House under the Okić Fortress) obiteljski je posao koji pruža nekoliko usluga turistima i lokalnim stanovnicima. Osim smještaja i kampa, obitelj Slakoper nudi izlete i edukativne radionice za djecu, kao što je radionica pečenja kruha na tradicionalan način. Domaća hrana za organizirana društvena okupljanja nudi se u autentičnom ruralnom domaćinstvu.

Napori na području očuvanja bioraznolikosti: Hrana kao što je voće, povrće, sir, vino, rakija, kruh, suho meso, koja se nudi u restoranu, kupuje se lokalno, a proizvode je mali lokalni proizvođači. Budući da se kuća nalazi na granici Parka prirode, posjetiteljima su dostupne informacije o zaštićenom području, kao i promotivni materijali i karte. Neka od edukativnih događanja koje nudi Park prirode organiziraju se u Etno kući.

Čimbenik uspjeha: U Etno kući nalazi se zbirka tradicionalnih lokalnih artefakata koji pokazuju živopisne dokaze o seoskom načinu života. Ova zbirka, kao i lokalno proizvedena tradicionalna hrana, potiče očuvanje kulturne baštine.

6. Sljedeći koraci – pokrenite se – kako započeti

Ova je publikacija tek prvi korak prema razvoju i promicanju poslova koji potiču bioraznolikost u sedam pilot područja. U okviru ECO KARST projekta, u narednim mjesecima planiraju se daljnje aktivnosti za doprinos održivom razvoju regija.

Radionice o poslovima koji potiču bioraznolikost i lokalnim uslugama ekosustava

Sudjelovanjem u različitim radionicama lokalni poduzetnici, udruge i predstavnici vlasti imaju priliku identificirati potencijalne poslove koji potiču bioraznolikost, a temelje se na postojećim uslugama ekosustava. Razmatraju se opipljivi koraci za uspostavljanje novog ili daljnjeg razvoja postojećih poslova i razvit će se akcijski planovi.

Obuka za „zeleno poduzetništvo“

Kako bi podržao lokalne poduzetnike, projekt ECO KARST će ponuditi obuku za „zeleno poduzetništvo“ u svih sedam pilot područja. U okviru ove obuke stručnjaci će predstaviti praktične savjete i vrijedna znanja za osnivače novih poslova.

Nagrada za posao koji potiče bioraznolikost

S ciljem promocije poduzetničkih pristupa koji obećavaju i njihovog širenja, dodijelit će se nagrada za dobre poslovne ideje u svih sedam projektnih područja. Komisija za ocjenjivanje će se sastojati od lokalnih dionika i stručnjaka koji rade na projektu. Sudjelovati mogu jedino tvrtke (poduzetnici) koje djeluju u pilot područjima, ako ste zainteresirani za ove projektne aktivnosti, molimo kontaktirajte Javnu ustanovu „Park prirode Žumberak – Samoborsko gorje“ (park@pp-zumberak-samoborsko-gorje.hr).

7. Dodatni primjeri poslova koji potiču bioraznolikost

Organski uzgoj i ekoturizam

Sapoori di Bea; Abruzzo, Italija

Obiteljski vođena farma u Nacionalnom parku Majella; proizvodi drevne žitarice koristeći tradicionalne tehnike; djeci nudi edukaciju o okolišu; posjetiteljima pruža lokalnu hranu.

www.saporidibea.it/en/agriturismo/

Sakupljanje samoniklog bilja

Plantamell; Svrlijig, Srbija

Obiteljsko gospodarstvo, zapošljava lokalne sakupljače koji sakupljaju više od 100 različitih vrsta divljeg bilja u slabo naseljenom području na više od 500 km², bez intenzivne poljoprivrede ili industrije; certificiran s FairWild standardom koji potvrđuje održivu i poštenu berbu divljih proizvoda.

www.fairwild.org/news/2017/8/14/wild-about-rose-hips-in-serbia-newly-certified-ingredients-o.html

Proizvodnja ljekovitih melema

Karelia Arctic Oy; Helsinki, Finska

Proizvodnja melema s medicinskom funkcijom od smole smreke; koristeći stoljetni recept; stabla nisu oštećena tijekom sakupljanja smole jer se ne koristi teška oprema; vlasnik šume koristi finansijske olakšice jer podupire održivo gospodarenje šumama.

www.pihqa.com/en/

Proizvodnja i prerada soli

Soline Pridelava soli; Portorož, Slovenija

Sol se ekstrahira potpuno prirodnom kristalizacijom iz Parka prirode Sečovlje Salina; rad se obavlja ručno i uporabom starinskih alata; proizvodi za njegu kože izravno se nude u lokalnom spa centru i izvoze se širom svijeta.

www.soline.si/en/shop

Proizvodnja, prerada i distribucija mesa i životinjskih proizvoda

Bäuerliche Erzeugergemeinschaft Schwäbisch Hall, Njemačka

Velika regionalna zadruga poljoprivrednih proizvođača, mesnica, proizvođača mliječnih proizvoda, restorana i trgovina koja radi s mesom i proizvodima životinjskog podrijetla proizvedenim regionalno bez uporabe antibiotika i genetski modificiranih biljaka; jedan od poljoprivrednika ponovo je uveo staru pasminu svinje koja je bila na rubu izumiranja.

www.besh.de

Proizvodnja i prodaja destilata

Stählemühle; Eigeltingen-Münchhof, Njemačka

Prodaju se i obrađuju jedinstveni i skupocjeni destilati i likeri iz raznih vrsta voća, bobica, orašastih plodova, samoniklog bilja i povrća; koriste se rijetke vrste sakupljene u malim količinama u šumi.

www.staehlemuehle.de/de/index.php

Marketing kvalitetne hrane

Genusshandwerker; Düsseldorf, Njemačka

Prodavač visokokvalitetnih i specijalnih proizvoda preko interneta iz cijele Europe; specijaliteti starih i tradicionalnih vrsta mogu se kupiti putem internetske trgovine; Naknada za emisiju CO2 za ekološki prihvatljiviji lanac vrijednosti.

www.genusshandwerker.de/Produzenten/

Marketing organskih proizvoda proizvedenih u rezervatima biosfere

Vivasphera; Petersberg, Njemačka

Organski proizvodi iz njemačkih rezervata biosfere; svaki proizvod doprinosi očuvanju određene vrste, što prate stručnjaci; proizvodi se distribuiraju putem veletrgovine, prodavaonica organskih proizvoda i delikatesnih trgovina.

www.vivasphera.de

Kafić / restoran

Muir Woods Trading Company;
Mill Valley, Sjedinjene američke države

Smješten u Muir Woods, Nacionalnom spomeniku u Kaliforniji; nudi lokalnu hranu; provodi očuvanje vode, štednju energije, gospodarenje otpadom, tehnike recikliranja kako bi se pridonijelo očuvanju resursa parka.

www.muirwoodstradingcompany.com/think-green/

Hranjenje crvenih lunja

Girgin Farm; Rhayader, Ujedinjeno Kraljevstvo

Farma je počela hraniti crvene lunje u 90-ima kada su ptice bile vrlo rijetke u Ujedinjenom Kraljevstvu; time su pomogli očuvati vrstu i danas svakodnevno hrane 500 životinja; posjetitelji dolaze promatrati hranjenje, plaćaju naknadu, a farma ima tri zaposlena.

www.gigrin.co.uk

Eko turizam

Green Visions; Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Ekoturizam i ekološka skupina koja nudi planinske šetnje i pješačenje; pionir u Bosni i Hercegovini; posvećena promicanju i očuvanju prirode i kulturne baštine gorja; smještaj obično u domovima seljaka ili u planinskim domovima. Mještani pripremaju tradicionalne i organske obroke.

www.greenvisions.ba

Eko turizam

Limes Farm; Ludham, Ujedinjeno Kraljevstvo

Vikendice sa "Zelenom turističkom nagradom"; različiti naponi za poboljšanje zaštite okoliša: fotonaponski paneli, gnijezda za šišmiše, sove i lastavice, područja divljeg cvijeća, hotel za kukce; dobrovoljna donacija od 1,00 funte po posjetitelju može se uplatiti na "Love the Broads", organizaciju koja prikuplja sredstva za očuvanje krajobraza i prirode u Nacionalnom parku.

www.limesfarmholidays.co.uk/About/Green-Credentials/

Rječnik

Autohtono	Ono koje potječe s određenog područja, stvarno (npr. stijene u geologiji, životinjske i biljne vrste u očuvanju prirode, stabla u šumarstvu), udomaćeno (Pojmovnik - Office for Nature Conservation (BfN) Njemačka)
Bioraznolikost	Raznolikost živog svijeta iz svih izvora, koja obuhvaća, među ostalim, kopnene, morske i ostale vodene ekosustave i ekološke komplekse kojima pripadaju; ovo uključuje raznolikost gena unutar vrsta, između vrsta i ekosustava (Konvencija o biološkoj raznolikosti, 1992)
Certifikat "organsko"	Organska certifikacija podrazumijeva međunarodno prepoznate standarde koji imaju za cilj da poljoprivredni proizvodi i hrana budu proizvedeni s naglaskom na zaštitu tla i voda, povećanje bioraznolikosti i odgovorno korištenje energije i prirodnih resursa.(www.bureauveritas.com)
Cvjetna livada	Polje koje se uzgaja sa specifičnim ciljem proizvodnje sijena; stoka koja pase miče se s livade u kasno proljeće kako bi se vegetaciji omogućio rast i cvatnja. Ako je takvo polje floristički bogato, naziva se cvjetnom livadom i taj se pojam može primijeniti na niz prioriternih tipova travnjaka, od nizinskih kiselih, preko neutralnih do bazofilnih. Bogatstvo flore ima i estetsku i ekološku vrijednost. (www.forestry.gov.uk).
Divlje vrste	Organizmi (životinjski, biljni, gljivlji) u zatočeništvu ili slobodni u divljini koji nisu podvrgnuti postupcima razmnožavanja kako bi se izmijenili u odnosu na izvorni oblik. (Konvencija o biološkoj raznolikosti, Pojmovnik)
Ekosustav	Dinamični kompleks biljnih, životinjskih i zajednica mikroorganizama te njihovog neživog okoliša, koji djeluje kao funkcionalna jedinica (Konvencija o biološkoj raznolikosti, 1992)
Ekstenzivna poljoprivreda	Sustav kultiviranja usjeva uz korištenje manjeg radnog napora i ulaganja u odnosu na područje zemlje koja se koristi. Prinosi usjeva u ekstenzivnoj poljoprivredi ovise u prvom redu o prirodnoj plodnosti tla, zemljištu, klimi i raspoloživoj vodi. (www.britannica.com)
Fauna	Ukupnost životinjskog svijeta na nekom području (Konvencija o biološkoj raznolikosti, Pojmovnik)
Flora	Sve biljke koje obitavaju na nekom području (Konvencija o biološkoj raznolikosti, Pojmovnik)
FSC (Forest Stewardship Council) certifikat	FSC standard ima za cilj očuvanje šuma, kroz promociju odgovornog upravljanja šumama i transparentnosti prema korisnicima. FSC certifikacija znači da se šumom gospodari prema strogim ekološkim, socijalnim i ekonomskim standardima. Kriteriji sprječavaju nekontroliranu sječu šuma, kršenje ljudskih prava i zagađivanje okoliša)
Konvencionalna poljoprivreda	Konvencionalni uzgoj je korištenje sjemena koje je genetski izmijenjeno koristeći brojne tradicionalne metode razmnožavanja, bez biotehnoloških intervencija, i nije certificirano kao „organsko“. Neke konvencionalne metode razmnožavanja koriste se tisućama godina, često kako bi se razvile biljke koje brže rastu, daju veći prinos, otporne su na štetnike i bolesti, proizvode veće sjemenke ili slađe plodove. (USDA, 2015)
Kulturološke usluge	Nematerijalne dobiti koje pružaju ekosustavi, primjerice duhovno obogaćivanje, kognitivni razvoj, inspiracija, relaksacija, društveno povezivanje, kulturna baština, estetski doživljaj i ekoturizam)

Oligotrofni travnjaci	Travnjaci na vlažnim, hranjivim tvarima siromašnim tlima, često tresetištima, u sjevernim, šumarkastim i stepskim zonama. Uključuju kisele travnjake i vlažne vrištine. (EUNIS klasifikacija staništa)
Pesticid	Ono što sprečava, uništava ili kontrolira štetnike ili bolesti, ili štiti biljke ili biljne proizvode tijekom proizvodnje, skladištenja i transporta. Pojam obuhvaća, među ostalim: herbicide, fungicide, insecticide, regulatore rasta i biocide. (Europska komisija)
Polikultura	Uzgoj različitih usjeva simultano, ili rotacija usjeva. U smislu radnog napora, ovo je zahtjevniji način uzgoja u odnosu na monokulturu, ali prikladniji za upravljanje i korisniji za tlo i okoliš. (http://blog.agrivi.com)
Posao koji potiče bioraznolikost (eng. PBB)	Poduzeće ili posao koji ostvaruje profit i istovremeno doprinosi kroz očuvanje prirode i aktivnosti održivog korištenja. (IUCN, 2009)
Pravedna trgovina	Naziv za oblik nadzirane trgovine pri kojoj su cijene za proizvode koje se plaćaju proizvođačima obično više od cijena na svjetskom tržištu. Na taj način se proizvođačima želi omogućiti veći i pouzdaniji prihod u odnosu na konvencionalnu trgovinu. Pokret zagovara plaćanja "fer" cijena za proizvode, kao i poštivanje socijalnih i ekoloških standarda u proizvodnji. (WFTO, 2018)
Stanište	To je mjesto ili tip položaja u kojem se neki organizam ili populacija prirodno pojavljuje. (Konvencija o biološkoj raznolikosti, 1992)
Strana vrsta	Vrsta, podvrsta ili niža taksonomska kategorija, unesena izvan svog prirodnog prošlog ili sadašnjeg prostora rasprostranjenosti; uključuje sve dijelove, spolne stanice, sjeme, jaja, ili rasplodne organe vrsta koje mogu preživjeti i kasnije se razmnožavati. (Tajništvo Konvencije o bioraznolikosti, 2002)
Travnjački voćnjaci	Nasadi voćaka visokostablašica koje rastu raštrkano na livadama, pašnjacima ili uz puteve. Budući da stabla stoje razmaknuto, takva se područja mogu koristiti primjerice i za napasanje stoke. Travnjački voćnjaci dio su kulturnog krajobraza i kao takvi imaju ekološku vrijednost. (www.rabenhorst.de)
Usluge ekosustava	Dobrobiti koje ekosustavi pružaju ljudima. Obuhvaćaju: usluge opskrbe (npr. hrana i voda), usluge regulacije (regulacija poplava, suše, degradacije zemljišta, i bolesti), održavajuće usluge (npr. stvaranje tla, protok hranjivih tvari) i kulturološke usluge (rekreacija, duhovno obogaćivanje, religijske i druge nematerijalne dobrobiti). (Millennium Ecosystem Assessment)
Usluge opskrbe	Opipljivi proizvodi koje pružaju ekosustavi, poput hrane, zrnja, voća, goriva, vlakana (drvo, vuna), bilja, prirodnih lijekova, ukrasnih predmeta (cvijeće, školjke) itd.
Usluge regulacije	Procesi ekosustava koji omogućavaju stabilne i sigurne životne uvjete, kao što su: regulacija kvalitete zraka, regulacija klime, zaštita od erozije, pročišćavanje vode, regulacija bolesti, kontrola štetnika, oprašivanje, regulacija i ublažavanje poplava itd.
Vaskularne biljke	Biljke koje imaju specijalizirana tkiva za provođenje vode i hranjivih tvari u svoje različite dijelove; primjerice: drveće, cvijeće, trave, penjačice. Vaskularne biljke imaju razvijen korijenov sustav, izdanke i vaskularni sustav. (www.sciencing.com)
Vrsta	Skupina organizama koji se mogu razmnožavati međusobno, ali ne i s pripadnicima drugih vrsta. (Konvencija o biološkoj raznolikosti, Pojmovnik)
Zaštićena područja	Jasno definirani geografski prostori, prepoznati, priznati i kojima se upravlja na legalne ili druge učinkovite načine, kako bi se postiglo dugoročno očuvanje prirode i pridruženih usluga ekosustava te kulturnih vrijednosti. Zaštićeno područje može biti javno ili privatno vlasništvo. (IUCN, 2008)
Zaštićena/ugrožena vrsta	Biljna, životinjska ili gljivljiva vrsta proglašena ugroženom i zaštićenom nacionalnim zakonima ili klasifikacijskim sustavima, ili navedena kao ugrožena ili kritično ugrožena prema IUCN-ovoj Crvenoj listi ugroženih vrsta™ i/ili navedena na Dodatku I, II ili III Konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka (CITES)

Interreg

EUROPEAN UNION

Danube Transnational Programme

ECO KARST

NATIONALPARK
KALKALPEN

MTA
ÖKOLÓGIAI
KUTATÓRÖZPONT

NATIONAL
PARK
TARA

NOTRANJSKI
REGIJSKI PARK

Global
Nature
Fund

ŽUMBERAK
SAMOBORSKO
GORJE

REPUBLIC OF SLOVENIA
MINISTRY OF AGRICULTURE,
FORESTRY AND FOOD

CANTON SARAJEVO
Ministry of Physical Planning,
Construction and Environmental
Protection

Informacije i stajališta iznesena u ovoj publikaciji rezultat su rada autora i Eco Karst projekta te ne odražavaju nužno službeno stajalište Europske unije / Interreg Danube Transnational programa. Niti jedna institucija niti tijelo EU / Interreg Danube Transnational programa, kao ni osobe koje ih predstavljaju, nisu odgovorne za korištenje informacija koje ova publikacija sadrži.

Projekt je sufinanciran iz fondova Europske unije (ERDF i IPA).
www.interreg-danube.eu/approved-projects/eco-karst